

ความรัก ในการอ่าน

Love of Reading

ธีรศักดิ์ อูปโมยอริชัย
คณะศึกษาศาสตร์
สุชาติ แยมเม่น
คณะวิศวกรรมศาสตร์
สุรเชษฐ์ กานต์ประชา
คณะวิศวกรรมศาสตร์
ประดับเดือน กองเชื้อเชิญ
กองบริการการศึกษา
มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทคัดย่อ

การอ่านหนังสือเป็นการรับข้อมูลผ่านกระบวนการสื่อสาร อันจะนำไปสู่ความรู้ที่ได้รับจนถึงระดับขั้นสังเคราะห์ และวิเคราะห์ได้ เมื่อความรู้เกิดจากการอ่านผู้อ่านยิ่งต้องฝึกฝนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้นั้นมาพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติ นอกจากนี้เมื่อมีความรู้มากยิ่งขึ้นต้องหมั่นสร้างความดีมาจากความดีนั้นเป็นประสบการณ์ที่ต้องสะสม และใช้เวลานานจึงจะเห็นผลลัพธ์ เปรียบเสมือนความรักในการอ่านต้องใช้ระยะเวลาสะสมบ่มเพาะประสบการณ์ จึงจะเกิดผลลัพธ์ได้เช่นกัน

คำสำคัญ: การอ่าน

Abstract

Reading is about getting information through a communication process that leads to the acquired knowledge up to the synthetic and analytical level. When knowledge comes from reading, the reader needs to practice and learn more and learn more in order to apply that knowledge to develop himself, society and the nation. In addition, when you have more knowledge, you have to keep doing a lot of good. Because goodness is an experience that has to be accumulated and takes a long time to see the results as a love of reading, it takes time to accumulate experience in order to produce results as well.

Keywords: reading

บทนำ :

ความหมายของการอ่าน

พระบรมราชาในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่คณะสมาชิกห้องสมุดทั่วประเทศ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ความตอนหนึ่งว่า “...หนังสือเป็นการสะสมความรู้และทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้สร้างมาทำมาคิดมาแต่โบราณกาล จนทุกวันนี้ หนังสือจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นคล้าย ๆ ธนาคารความรู้ และเป็นอมสิน เป็นสิ่งที่จะทำให้มนุษย์ก้าวหน้าได้โดยแท้...”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ได้ให้ความหมายของคำว่า “อ่าน” ไว้ว่า “ว่าตามตัวหนังสือ, ถ้าออกเสียงด้วย เรียกว่าอ่านออกเสียง, ถ้าไม่ออกเสียงเรียกว่า อ่านในใจ, สังเกตหรือพิจารณาดูให้เข้าใจ เช่น อ่านสีหน้า อ่านริมฝีปาก อ่านใจ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้ให้ความหมายของคำว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิดจากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ประโยชน์ได้ การอ่านไม่ใช่แค่ความสามารถในการถอดความหมายของตัวอักษร และการอ่านเนื้อหาได้อย่างคล่องแคล่วในระดับหนึ่งเท่านั้น เป้าหมายของการอ่านคือ ความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน การสอนการอ่านจึงต้องปลูกฝังทักษะอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่แค่ความเข้าใจผิวเผินหรือเข้าใจตามตัวอักษรเท่านั้น

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2563) ได้ให้ความหมายของคำว่า การอ่าน เป็นกระบวนการรู้การถอดรหัสสัญลักษณ์ที่ซับซ้อน เพื่อสร้างหรือเอาความหมาย (ความเข้าใจซึ่งการอ่าน) การอ่านเป็นวิธีการได้มาซึ่งภาษา การสื่อสาร และแบ่งปันสารสนเทศและความคิดเช่นเดียวกับทุกภาษา การอ่านเป็นอันตรกิริยาซับซ้อนระหว่างข้อความและผู้อ่านซึ่งเกิดขึ้นโดยความรู้ ประสบการณ์ เจตคติ และชุมชนภาษาเดิมของผู้อ่าน ซึ่งวัฒนธรรมและสังคมกำหนด กระบวนการการอ่านต้องอาศัยการฝึกฝน การพัฒนาและการขัดเกลาอย่างต่อเนื่อง นอกเหนือจากนี้ การอ่านยังต้องการความคิดสร้างสรรค์และการวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical analysis)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง การสื่อสารผ่านตัวอักษรโดยการออกเสียงจากผู้อ่านเป็นประโยคที่ทำให้ผู้ฟังเมื่อได้รับฟังแล้วเกิดความเข้าใจหรือสามารถโต้ตอบได้ด้วยการสื่อสารกลับ อาจจะเป็นในรูปแบบการกระทำอื่นใดที่แสดงให้เห็นเชิงพฤติกรรมหรือเชิงสัญลักษณ์

นโยบายรัฐบาลกับการส่งเสริมให้คนไทยรักการอ่าน

รัฐบาลออกมาตรการภาษีหนุนส่งเสริมคนไทยรักการอ่าน “ซ้อปหนังสือช่วยชาติ” นโยบายดังกล่าวสามารถนำมาเป็นส่วนลดหย่อนภาษีได้ จากการซื้อหนังสือจากผู้ประกอบการโดยสำนักพิมพ์ต่าง ๆ จะสามารถสนับสนุนให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจของวงการหนังสือ และสื่อสิ่งพิมพ์ทุกชนิด รวมทั้งที่อยู่ในรูปแบบของ E-book แต่ยังไม่เทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้รัฐบาลเห็นความสำคัญในการส่งเสริมการอ่าน เพื่อพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศ ตามที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เรื่องการเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2563) หากย้อนดูในปี 2560 พบว่านโยบายรัฐกับการส่งเสริมการอ่าน ‘ทักษิณ - อภิสิทธิ์ - คสช.’ รัฐบาลทักษิณตั้งเป้าหมาย ‘รณรงค์ให้ประชาชนทุกคนอ่านหนังสือวันละ 10 - 15 นาที’ รัฐบาลอภิสิทธิ์ ‘กำหนดให้วันที่ 2 เม.ย. เป็นวันรักการอ่าน - แนวคตินำหนังสือที่ไม่มีลิขสิทธิ์แล้วมาจัดพิมพ์ และพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนเผยแพร่ให้มากยิ่งขึ้น’ รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ‘ผ่านแผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย สร้างพฤติกรรมรักการอ่านให้กับคนทุกช่วงวัย’ ดังคำกล่าวที่ว่า “เด็ก คือ อนาคตของชาติ” (ไอโกะ ฮามาซากิ, 2562)

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ได้สรุปการอ่านของประชากรไทย พ.ศ. 2561 จากรายงานการประชุมคณะกรรมการบูรณาการส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่าน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ วันพุธ ที่ 22 พฤษภาคม 2562 ที่ประชุมแจ้งว่า สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ร่วมกับสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ดำเนินการสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ. 2561 โดยรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน 2561 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 55,920ครัวเรือน โดยมีการสำรวจที่สำคัญ ดังนี้

1. คนไทยใช้เวลาอ่านเพิ่มมากขึ้นจากเดิม 66 นาทีต่อวัน ในปี 2558 เป็น 80 นาทีต่อวัน โดยอ่านหนังสือเล่ม ร้อยละ 88 และอ่านบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คิดเป็นร้อยละ 75.4 ซึ่งอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน สะท้อนให้เห็นว่าหนังสือเล่มเป็นสื่อการอ่านที่ยังคงอยู่ในระดับเคียงคู่กับการอ่านบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2. เด็กเล็กที่อ่านมีประมาณ 2.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 61.2 ซึ่งเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2558 ที่อัตราการอ่านของเด็กเล็ก คิดเป็นร้อยละ 60.2 โดยเด็กเล็กที่อาศัยในกรุงเทพฯ ฯ มีอัตราอ่านสูงสุด ร้อยละ 76.2 รองลงมาคือ เด็กเล็กที่อาศัยในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 66.3

3. ความถี่ของการอ่านนอกเวลาเรียน พบว่า เด็กเล็กมีความถี่ในการอ่านสัปดาห์ละ 2 - 3 วัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.1 รองลงมาคือ อ่านสัปดาห์ละ 4 - 6 วัน และอ่านทุกวันใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และ 17.8 ตามลำดับ โดยมีพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้อ่านให้เด็กเล็กฟัง

4. อัตราการอ่านของประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไป พบว่า มีอัตราการอ่านนอกเวลาเรียน/นอกเวลาทำงาน คิดเป็นร้อยละ 78.8 โดยผู้ชายมีอัตราการอ่านสูงกว่าผู้หญิงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 79.7 และ 77.9 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558 พบว่า อัตราการอ่านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

5. การอ่านของประชากรมีความแตกต่างในแต่ละช่วงวัย โดยวัยเยาวชนมีอัตราการอ่านสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 92.9 รองลงมาคือ วัยเด็ก คิดเป็นร้อยละ 89.7 วัยทำงาน คิดเป็นร้อยละ 81.1 และต่ำสุดคือ วัยสูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 52.2 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างการสำรวจที่ผ่านมาพบว่า ปี 2561 การอ่านของประชากรวัยเด็กและวัยสูงอายุมีการอ่านลดลงเล็กน้อย ขณะที่เยาวชนและวัยทำงานมีอัตราการอ่านที่เพิ่มสูงขึ้นจากปี 2558 และพบว่าระดับการศึกษาอัตราการอ่านมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก คือ ผู้ที่มีการศึกษาที่สูงกว่าจะมีอัตราการอ่านที่สูงกว่า ผู้มีการศึกษาระดับต่ำกว่า

6. ระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้อ่านนอกเวลาเรียน/นอกเวลาทำงาน พบว่า ผู้อ่านที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปใช้เวลาอ่านเฉลี่ย 1 ชั่วโมง 20 นาทีต่อวัน หรือ 80 นาทีต่อวัน โดยกลุ่มเยาวชนใช้เวลาอ่านมากที่สุด เฉลี่ย 3 ชั่วโมง 49 นาทีต่อวัน หรือ 109 นาทีต่อวัน ส่วนวัยสูงอายุใช้เวลาอ่านน้อยที่สุด เฉลี่ย 47 นาทีต่อวัน ส่วนแรงจูงใจในการอ่านพบว่า เกิดจากการรักการอ่านของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 70.7 รองลงมาคือ ครู/โรงเรียนส่งเสริมการอ่าน คิดเป็นร้อยละ 21.7 และครอบครัวส่งเสริมการอ่าน คิดเป็นร้อยละ 19.6 ตามลำดับ

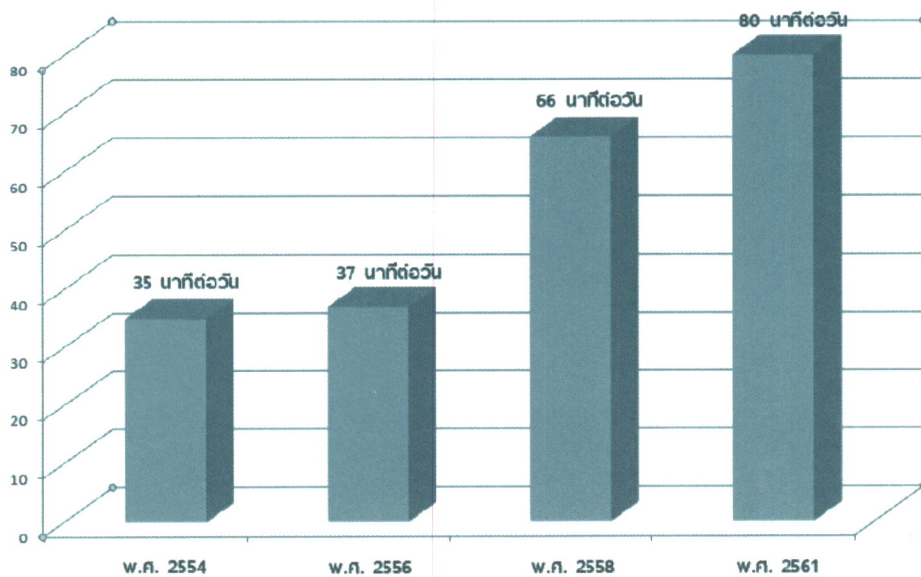
7. จากการสำรวจพบว่า มีผู้ไม่อ่าน คิดเป็นร้อยละ 21.2 หรือ 13.4 ล้านคน เป็นเพศชาย ร้อยละ 20.3 และเพศหญิง ร้อยละ 22.1 โดยสาเหตุของการไม่อ่านเกิดจากการขอบุโทรทัศน์ ซึ่งมีอัตรามากที่สุดถึงร้อยละ 30.3 ไม่ชอบหรือไม่สนใจ ร้อยละ 25.2 อ่านหนังสือไม่ออก ร้อยละ 25.0 สายตาไม่ดี ร้อยละ 22.1 และไม่มีเวลาอ่าน ร้อยละ 20 ตามลำดับ

8. การรณรงค์ส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่าน พบว่า ควรปลูกฝังผ่านพ่อแม่ และครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมา ให้สถานศึกษามีการรณรงค์ส่งเสริมการอ่าน คิดเป็นร้อยละ 32.3 รูปเล่มเนื้อหาที่น่าสนใจ ใช้ภาษาง่าย คิดเป็นร้อยละ 19.0 ซื้อง่ายได้ง่าย เข้าถึงง่าย คิดเป็นร้อยละ 16.8 และการส่งเสริมให้มีห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมอ่านหนังสือในชุมชน/ท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 12.3 ตามลำดับ

9. ผลการสำรวจการจัดอันดับ 10 จังหวัด ที่มีจำนวนคนอ่านหนังสือมากที่สุด ดังนี้ (1) กรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 92.9 (2) สมุทรปราการ ร้อยละ 92.7 (3) ภูเก็ต ร้อยละ 91.3 (4) ขอนแก่น ร้อยละ 90.5 (5) สระบุรี ร้อยละ 90.1 (6) อุบลราชธานี ร้อยละ 88.8 (7) แพร่ ร้อยละ 87.6 (8) ตรัง ร้อยละ 87.2 (9) นนทบุรี 86.6 และ (10) ปทุมธานี ร้อยละ 86.2

ทั้งนี้ อัตราการอ่านของคนไทยเพิ่มขึ้น แต่ขณะเดียวกันยังคงมีคนไทยที่ไม่อ่านหนังสืออีกประมาณ 14 ล้านคน โดยสาเหตุของการไม่อ่านหนังสือเกิดจากหลายสาเหตุ อาทิ การชอบดูโทรทัศน์ ไม่ชอบอ่าน ไม่มีเวลาอ่าน อ่านไม่ออก หรือไม่สนใจการอ่าน ในส่วนของกลุ่มเด็กเล็กที่พ่อแม่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่หรือร้อยละ 63.8 ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องส่งเสริมการอ่านของเด็กเล็ก เช่น การเล่านิทานให้ลูกฟังเป็นประจำ และการที่พ่อแม่ผู้ปกครองเลี้ยงดูเด็กเล็กด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพียงอย่างเดียว ซึ่งนับเป็นอันตรายต่อพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้น การส่งเสริมการสร้างพฤติกรรมรักการอ่านให้เกิดขึ้นในทุกกลุ่มวัย รวมถึงห้องสมุดควรปรับบทบาทให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้น เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการอ่านและการเรียนรู้ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562) ดังภาพแสดงผู้อ่านที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไปทั้งหมดใช้เวลาอ่านหนังสือนอกเวลาเรียน/นอกเวลาทำงาน

ผู้อ่านหนังสือที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปทั้งหมดใช้เวลาอ่านหนังสือนอกเวลาเรียน/นอกเวลาทำงาน

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ที่มา : <https://www.tcijthai.com/news/2019/6/scoop/9179>

แผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. 2560 - 2564

คณะอนุกรรมการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ตามแผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. 2560 - 2564 เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2562 ได้นำเสนอแผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. 2560 - 2564 โดยมีสาระสำคัญ ประกอบด้วย

1. วิสัยทัศน์ “คนทุกวัยในสังคมไทยมีวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็ง”
2. เป้าหมายของแผน “ภายใน 5 ปี คนไทยใช้เวลาในการอ่านที่มีคุณภาพมากขึ้นเฉลี่ย 90 นาทีต่อวัน”
3. เป้าประสงค์

1) เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในระดับชุมชนและสังคม ที่สนับสนุนให้คนไทยทุกช่วงวัยมีพฤติกรรมการรักการอ่าน และการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง และมีทักษะการอ่านที่มีคุณภาพสามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ได้

2) เพื่อช่วยให้เกิดการบูรณาการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านขึ้นกับคนไทยทุกช่วงวัย และนำสังคมไทยไปสู่สังคมทางการเรียนรู้ท้ายสุด

3) เพื่อยกระดับพลังทางปัญญา และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ให้มั่นคงและยั่งยืน เทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้ว

4. ประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปลุกสร้างพฤติกรรมการอ่านที่เข้มแข็งให้กับคนทุกช่วงวัย

กลยุทธ์ ประกอบด้วย ส่งเสริมบทบาทพ่อแม่อ่านกับลูกก่อนวัยเรียน สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กวัยเรียน (อนุบาล - มัธยมต้น) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการอ่านและสืบค้นข้อมูลให้กับคนวัยเรียน (มัธยมปลาย - อุดมศึกษา) และวัยทำงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสื่อการอ่านของประชาชน ทั้งในชุมชนเมืองและภูมิภาค

กลยุทธ์ ประกอบด้วย กำหนดเป็นนโยบายบังคับหรือจูงใจให้กรุงเทพมหานคร องค์กรท้องถิ่น และภาคเอกชน จัดมุมหนังสือหรือห้องสมุดหนังสือดีสำหรับบริการแก่ประชาชน ส่งเสริมให้หน่วยราชการ และสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจัดกิจกรรมหมุนเวียนหนังสือ สนับสนุนให้โรงเรียนและท้องถิ่นในพื้นที่ห่างไกลมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านร่วมกับชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพแหล่งเรียนรู้และสื่อการอ่านเพื่อการเรียนรู้

กลยุทธ์ ประกอบด้วย มุมอ่านหนังสือในพื้นที่และยกระดับบทบาทของหอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดทุกประเภทให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการอ่าน/ส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนจัดตั้งห้องสมุดสาธารณะหรือมุมอ่านหนังสือในพื้นที่สาธารณะ โดยใช้มาตรการลดหย่อนภาษีหรือรางวัลเกียรติคุณจูงใจ ส่งเสริมให้สำนักพิมพ์จัดพิมพ์หนังสือดีมีคุณภาพ และราคาถูกลงสู่สังคมอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่าน

กลยุทธ์ ประกอบด้วย ส่งเสริมให้คนมีชื่อเสียงในสังคมของวงการต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการอ่านอย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง กำหนดให้ “การใช้เวลาอ่านหนังสือของคนไทย” เป็นตัวชี้วัด (KPI) และผลการทำงานของกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงวัฒนธรรม รณรงค์อย่างต่อเนื่องให้ทุกองค์กรในสังคม ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ เอกชน หรือองค์กรสาธารณะอื่น เข้ามามีบทบาทสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับคนไทย

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

จากดำเนินงานตามแผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่าน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. 2560 - 2564 ดังนี้

5.1 คนไทยทุกวัยมีทัศนคติที่ดีและตระหนักถึงประโยชน์ของการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้มากขึ้น โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

- 1) คนไทยอายุตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไป อ่านเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 85
- 2) คนไทยทุกช่วงวัยใช้เวลาการอ่านเพิ่มมากขึ้น เฉลี่ย 90 นาทีต่อวัน
- 3) คนไทยเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการอ่าน และการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5

5.2 ประเทศไทยมีแหล่งเรียนรู้และสื่อการอ่าน ทั้งในรูปแบบที่มีความหลากหลายทันสมัย น่าสนใจ และมีปริมาณเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลให้คนไทยทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงบริการแหล่งเรียนรู้และสื่อการอ่านได้อย่างสะดวก กว้างขวาง และทั่วถึง โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

- 1) มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมการอ่านที่มีคุณภาพและง่ายต่อการเข้าถึงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ และเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ได้รับการประกาศ 6 แห่ง
- 2) มีสื่อการอ่านที่มีรูปแบบหลากหลาย และมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสมกับกลุ่มช่วงวัย
- 3) มีช่องทางหรือรูปแบบการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และสื่อการอ่านที่หลากหลาย สะดวก และง่ายขึ้น สะท้อนจากการมีนวัตกรรมเทคโนโลยีใหม่ในการเข้าถึงสื่อการอ่านเพิ่มขึ้น

5.3 ประเทศไทยมีแหล่งเรียนรู้และสื่อการอ่านเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความทันสมัย และสามารถให้บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

- 1) หอสมุดแห่งชาติและห้องสมุดทุกประเภทมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านของคนไทยที่มีประสิทธิภาพ สะท้อนจากความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้น
- 2) ประชาชนมีสถิติการเข้าใช้บริการหอสมุดแห่งชาติและห้องสมุดประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- 3) มีแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดและ/หรือมุมหนังสือที่มีคุณภาพในพื้นที่สาธารณะเพิ่มมากขึ้น อย่างน้อยร้อยละ 5
- 4) มีสื่อการอ่านทั้งในรูปแบบที่มีความหลากหลาย ทันสมัย มีคุณภาพ และมาตรฐาน สะท้อนจากสื่อการอ่านได้รับรางวัลระดับนานาชาติ

5.4 การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของชุมชนและสังคม ให้เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่าน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นวัฒนธรรมการอ่านของคนไทย และสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

- 1) มีการรณรงค์ส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5
- 2) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สะท้อนจากการมีเครือข่ายส่งเสริมการอ่านเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 90 เครือข่าย
- 3) มีการกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านที่ชัดเจน สะท้อนจากการกำหนดเป็นตัวชี้วัดในคำรับรองปฏิบัติราชการทุกปี

แนวทางการส่งเสริมการอ่าน

การส่งเสริมการอ่าน เกิดจากพัฒนาการของวัยเริ่มตั้งแต่วัยเด็กเกิดจากสิ่งเร้าที่ทำให้รับรู้หรือถูกกระตุ้นจากการรับฟังทำให้เกิดภาพจากสมอง และเมื่อเกิดการกระทำซ้ำ ๆ ก็เกิดความชำนาญ จนเกิดกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery Learning) โดยเริ่มตั้งแต่ การค้นหาความรู้ (Acquisition) จากการอ่านหนังสือหรือรู้จักสิ่งใหม่ ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือ ขั้นตัดแปลงความรู้ (Transformation) คือ การนำมาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้และขั้นประเมินผลความรู้ (Evaluation) ว่าทำให้ตนเองรู้อะไรเพิ่มขึ้น (จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง และคณะ 2557) สำหรับแนวทางการส่งเสริมการอ่านมีกิจกรรมขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการอ่าน (Reading = R) หมายถึง ขั้นตอนที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การอ่าน ทั้งกิจกรรมที่ครูอ่านให้ฟัง และการมีประสบการณ์ในการอ่านด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน รู้จักหนังสือ รักหนังสือ และรู้จักวิธีการใช้หนังสือ ด้วยวิธีการอ่าน 3 วิธี ได้แก่ การอ่านให้ฟัง การอ่านร่วมกับครู และการอ่านโดยใช้ภาษาของตนเอง

2. ขั้นขยายความเข้าใจ (Expand = E) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กขยายความเข้าใจด้วยการสนทนา และเชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือกับประสบการณ์ของเด็ก เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน มีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์ เห็นคุณค่าของเรื่องที่อ่านว่ามีความหมายต่อตนเอง รู้จักวิธีการใช้หนังสือ รู้สึกรักหนังสือ และมีความผูกพันกับหนังสือ ครูสนทนาเกี่ยวกับหนังสือและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็ก สนทนาเกี่ยวกับตัวละคร (Characters) โครงเรื่อง (Plot) สถานที่ และเวลาของเรื่อง (Setting) แก่นสาระของเรื่อง (Theme) ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึกเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กกับเรื่องที่อ่าน โดยใช้คำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด

3. ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity = A) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์อย่างเป็นรูปธรรม และเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่มีอยู่ในหนังสือกับสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง ครูส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ทั้งกิจกรรมที่ครูเป็นผู้นำ และกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เด็กปฏิบัติเองโดยอิสระ ได้แก่ การวาด การระบายสี การปั้น การประดิษฐ์ การเล่านิทาน และศิลปะจัดวาง

4. ขั้นแสดงผลงาน (Display = D) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กนำผลงานที่ทำในขั้นกิจกรรมมานำเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือ ครูส่งเสริมให้เด็กนำผลงานมาเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือโดยพิจารณาจากความสนใจของเด็ก ครูต้องแสดงบทบาทในการเสริมแรงทางบวกแก่เด็ก

องค์ประกอบของการส่งเสริมการอ่าน มีดังนี้

1. แรงขับ หมายถึง ความต้องการในการอ่านเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง และการอ่านนี้อาจจะมีผลกระทบต่อตนเองเป็นสำคัญหรืออาจนำไปสู่การพัฒนาตนเองในระยะยาวได้ เช่น อ่านหนังสือเพื่อทำการทบทวนในการสอบ อ่านหนังสือเพื่อไปสอบเข้าทำงาน อ่านหนังสือเพื่อปรับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่การงาน

2. บรรยากาศ หมายถึง สถานที่ สภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร เหมาะแก่การอ่านหนังสือ สามารถส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างลงตัว เช่น อ่านหนังสือคนเดียวได้ อ่านหนังสือเพื่อเป็นการศึกษาในงานกลุ่ม อ่านหนังสือเพื่อทำงานเป็นทีม อ่านหนังสือเพื่อสร้างนวัตกรรมสิ่งใหม่ ๆ ทั้งนี้ บรรยากาศต้องมีความสอดคล้องกัน และสามารถมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกได้ดี

3. การแสวงหาคำตอบ หมายถึง อ่านเพื่อให้ได้คำตอบภายในจิตใจในสิ่งที่มีความต้องการประสงค์ เป็นการอ่านโดยการค้นคว้าหาข้อมูลอธิบาย เปรียบเทียบ หรือทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ในรูปแบบการวิจัย และการแสวงหาความจริงให้ปรากฏ

นอกจากนี้ ภูเมธ ฐิติชโยดม และคณะ (2562) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน พบว่าครอบครัวมีบทบาทในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ด้วยเมทริกซ์ ด้านที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน คือ ครอบครัวและสังคมควรส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เช่น การจัดพื้นที่ให้มีหนังสือในบ้านหรือชุมชน การเป็นตัวอย่างในการอ่านหนังสือ การสร้างแรงจูงใจในการอ่าน การส่งเสริมศักยภาพในการอ่าน การพบคุณครูหรืออาสาสมัครเกี่ยวกับหนังสือ เป็นต้น สอดคล้องกับ พิสมัย ดวงพิมาย (2560) ได้สรุปผลจากการวิจัย พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมนโยบายที่นำกลยุทธ์ลงไปปฏิบัติการณ์มากขึ้น ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมการอ่าน สนับสนุนงบประมาณด้านการส่งเสริมการอ่าน นำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตให้เพียงพอและทั่วถึง รวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความน่าสนใจ ตลอดจนการกำกับติดตาม และนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา

กิจกรรมในครั้งต่อไป รวมถึงให้ความสำคัญถึงแรงจูงใจและการสร้างขวัญและกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลากรอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยธิดา รอดซุง และคณะ (2561) ได้สร้างกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยกิจกรรมประกอบด้วย 3 แนวคิด ได้แก่ 1) การสร้างความสนใจในการอ่าน ประกอบด้วย กิจกรรมเส้นทางนักอ่าน (Reading Rally) กิจกรรมนิทานเพลินใจ และกิจกรรมพิชฌุโลกบ้านเรา 2) การกระตุ้นให้เกิดความชอบในการอ่าน ประกอบด้วย กิจกรรมขยะน่ารู้ กิจกรรมนิทานสำราญใจ และกิจกรรมโถมหาสมบัติ 3) การสร้างความภาคภูมิใจในการอ่าน ประกอบด้วย กิจกรรมพี่เก่งชวนน้องอ่าน กิจกรรมหนังสือคู่แฝด และกิจกรรมหนังสือสื่อแทนใจ ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดมีความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมตามแบบ (Theory of Plan Behavior) ประกอบกับข้อค้นพบจากสภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านตามลำดับความสำคัญ และข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ครูผู้ดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมเป็นที่ยอมรับ

สรุป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความรักในการอ่านโดยจุดเริ่มต้นอันเกิดจาก พ่อ แม่ ครอบครัวมีความปรารถนาในความรักที่มีต่อบุตรหลานในการส่งเสริมการอ่าน ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ตลอดจนหลังคลอดบุตร มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เป็นกิจวัตร รวมทั้งต้องมีกิจกรรมขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ 1) ขั้นการอ่าน (Reading = R) 2) ขั้นขยายความเข้าใจ (Expand = E) 3) ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity = A) 4) ขั้นแสดงผลงาน (Display = D) พร้อมทั้งส่วนองค์ประกอบของการส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ 1) แรงขับ 2) บรรยากาศ 3) การแสวงหาคำตอบ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ชุมชน สังคม ตลอดจนการสนับสนุนของภาครัฐและเอกชนยังคงต้องให้การดำเนินงานยังคงอยู่ต่อไปเพื่อสร้างให้เยาวชนไทยได้มีความรักในการอ่านสืบไป

รายการอ้างอิง

- กรุงเทพมหานคร. (2562, 23 พฤษภาคม). *การเมือง : รัฐบาลออกมาตรการภาษีหนุนส่งเสริมคนไทยรักการอ่าน*. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/835931>
- จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง และคณะ. (2557). การพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ. *วารสารสมาคมวิจัย, 19*(2), 125-135.
- ปิยธิดา รอดซุง และคณะ. (2561). การพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 12*(1), 163-176.
- พิสมัย ดวงพิมาย. (2560). *การส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการศึกษา). วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ.
- ภูเมธ ฐิติชโยดม, สุขแก้ว คำแก้ว และบุญส่ง กายเงิน. (2562). แนวทางพัฒนาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เมทริกซ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 13*(1), 305-318.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- ไอโกะ ฮามายากิ. (2562, 30 มิถุนายน). รัฐบาลออกมาตรการภาษีหนุนส่งเสริมคนไทยรักการอ่าน. *ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง (Thai Civil Rights and Investigative Journalism - TCIJ)*. สืบค้นจาก <https://www.tcijthai.com/news/2019/6/scoop/9179>
- สารานุกรมวิกิพีเดีย. (2563). *การอ่าน*. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/การอ่าน>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แนวทางการจัดการเรียนรู้หนังสืออ่านนอกเวลาสาระการเรียนรู้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สกสศ.ลาดพร้าว.